

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Finanční gramotnost žáků středních škol
Bakalářská práce

Autor: Kristýna Posejpalová
Studijní obor: Učitelství praktického vyučování

Vedoucí práce: Mgr. Irena Loudová, Ph.D.

Hradec Králové

Duben 2020

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 18.4.2020

Kristýna Posejpalová

Poděkování:

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Ireně Loudové, Ph.D. za metodické vedení práce, cenné rady a připomínky. Taktéž děkuji své rodině za podporu a trpělivost.

Anotace

Tématem této bakalářské práce je „Finanční gramotnost žáků středních škol“, která se zaměřuje na úroveň orientace ve světě financí současných adolescentů na středních školách. Cílem je nahlédnout na problematiku finančního vzdělávání v českých školách, které může podpořit eliminaci kriminality a dostávání se do dluhových pastí české populace, právě díky povědomí o této oblasti.

V teoretické části práce jsou samozřejmě definice a zobecnění základních pojmů a klíčových slov finanční gramotnosti. Praktická část představuje, na základě výzkumného šetření mezi žáky 3. a 4. ročníků střední odborné školy, úroveň a znalost jejich finanční gramotnosti ve všedním rodinném životě s poukázáním na možné dopady neznalosti do dospělosti a samostatnosti.

Annotation

The topic of this thesis is "Financial literacy of high school students", which focuses on the level of orientation in the world of finance of contemporary adolescents in secondary schools. The aim is to look at the issue of financial education in Czech schools, which can support the elimination of crime and getting into the debt traps of the Czech population, precisely thanks to awareness of this field. In the theoretical part, of course, there are definitions and generalizations of basic concepts and keywords of financial literacy. The practical part presents, based on a research survey among the pupils of the 3rd and 4th years of secondary school, the level and knowledge of their financial literacy in everyday family life, pointing to the possible effects of ignorance on adulthood and independence.

Obsah

Úvod.....	1
I. TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE	1
1 Definice finanční gramotnosti.....	2
1.1 Složky finanční gramotnosti	2
1.2 Význam finanční gramotnosti.....	3
2 Finance	5
2.1 Peníze.....	5
2.2 Majetek	6
2.3 Platební styk.....	7
3 Základní finanční produkty	9
3.1 Běžný účet a s ním spojené operace.....	9
3.2 Spořicí účty.....	10
3.3 Úvěrové produkty	12
4 Finanční gramotnost jako vyučovací předmět.....	14
4.1 Podpora České spořitelny a.s.....	14
4.2 Podpora Ministerstva financí.....	16
5 Metodika finanční gramotnosti	17
5.1 Koncepce.....	17
5.2 Kooperace	18
5.3 Formy a metody výuky.....	19
6 Problematika zadluženosti	20
6.1 Zadlužení.....	20
6.2 Důsledky zadlužení	21
6.3 Kam se obrátit pro pomoc.....	22

II.	PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE	24
7	Znalosti žáků ve finanční gramotnosti	25
7.1	Stanovení výzkumných předpokladů.....	25
7.2	Výzkumný proces	25
7.3	Analýza dat.....	26
7.4	Vyhodnocení výzkumného šetření	26
7.5	Výsledek výzkumného šetření	38
8	Závěry a doporučení	39
9	Seznam použité literatury.....	40
10	Přílohy.....	43

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Složky finanční gramotnosti	3

Seznam grafů

Graf č. 1: Ročník.....	27
Graf č. 2: Pohlaví.....	27
Graf č. 3: Inflace.....	28
Graf č. 4: Valorizace.....	28
Graf č. 5: Valuty.....	29
Graf č. 6: Inflace.....	30
Graf č. 7: Rozpočet.....	30
Graf č. 8: Příjmy.....	31
Graf č. 9: Stavební spoření.....	31
Graf č. 10: Kontokorent.....	32
Graf č. 11: Debetní karta.....	33
Graf č. 12: Kreditní karta.....	33
Graf č. 13: DPH.....	34
Graf č. 14: Úroky.....	35
Graf č. 15: RPSN.....	35
Graf č. 16: Záruka.....	36
Graf č. 17: Zástava majetku.....	36
Graf č. 18: Konsolidace.....	37

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Ročník.....	27
Tabulka č. 2: Pohlaví	27
Tabulka č. 3: Inflace.....	28
Tabulka č. 4: Valorizace.....	28
Tabulka č. 5: Valuty.....	29
Tabulka č. 6: Inflace.....	30
Tabulka č. 7: Rozpočet.....	30
Tabulka č. 8: Příjmy.....	31
Tabulka č. 9: Stavební spoření	31
Tabulka č. 10: Kontokorent.....	32
Tabulka č. 11: Debetní karta	33
Tabulka č. 12: Kreditní karta.....	33
Tabulka č. 13: DPH.....	34
Tabulka č. 14: Úroky	35
Tabulka č. 15: RPSN.....	35
Tabulka č. 16: Záruka	36
Tabulka č. 17: Zástava majetku.....	36
Tabulka č. 18: Konsolidace	37

Úvod

Považuji za žádoucí upozornit na fakt, že ať si to uvědomujeme či nikoli, finanční gramotnost je součástí našeho každodenního života, a proto je potřeba seznamovat děti a zvyšovat jejich povědomí o této problematice již od dětství. Díky finanční gramotnosti, jako vyučovacím předmětu, budou žáci zasvěceni a porozumí financím jako takovým a zacházení s nimi v běžném životě. Také budou obezřetní a naučí se zacházet s penězi v rodinném rozpočtu a běžném životě, aby se nedostali do dluhové pasti. K tomu napomůže orientace ve finančních produktech, které jsou poskytovány bankovními i nebankovními institucemi a skrývají často rizikové podmínky. Získání financí díky těmto produktům je z pravidla snazší nežli jeho pozdější splácení, pokud je člověk v tomto ohledu nezodpovědný kvůli neznalosti.

Tato práce se dělí na teoretickou a praktickou část.

Hlavním cílem teoretické části je upozornění na význam finanční gramotnosti pro běžný život žáků a jejich rodin. Součástí je metodické doporučení pro finanční gramotnost jako vyučovací předmět a jeho rozčlenění.

V praktické části se soustředím na fakta spojená s problematikou finanční gramotnosti v praxi. Opírám se především o získaná data z dotazníkového šetření mezi respondenty žáků 3. a 4. ročníků střední školy.

I. TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE

1 Definice finanční gramotnosti

„Mnozí dokáží utratit peníze za darebnosti a současně nemají na chleba.“ — Židovské přísloví (Zdroj: <https://citaty.net/citaty-o-penezich/>)

„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktivit a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“ (Ministerstvo financí ČR, 2010, s. 11).

Základním předpokladem finanční gramotnosti je schopnost zajištění si příjmu na trhu práce a tím zajištění potřeb souvisejících s běžným životem, jako je zajištění živobytí, jídla, ošacení, hygienických potřeb a podobně. Také je samozřejmě důležitá finanční inteligence a dokázat zvážit důsledky rozhodování o výdajích, která by mohla narušit vyrovnanost rozpočtu a ohrozit fungování rodiny či jednotlivce při pokrytí jejich potřeb.

„Používat zdravý selský rozum, intuici, být zdravě sebevědomý a zvědavý, přirozeně nedůvěřivý a uvažovat veskrze logicky.“ (Nacher, 2017, s. 12)

Nicméně jak Kiyosaki v knize Bohaté dítě, chytré dítě uvádí, že finanční inteligence se zvyšuje, podle toho, zda peníze poskytují člověku větší svobodu, štěstí a zdraví. Peníze v sobě mají sílu, protože čím více člověk má peněz, tím více má svobody. (Kiyosaki, 2001, s. 35)

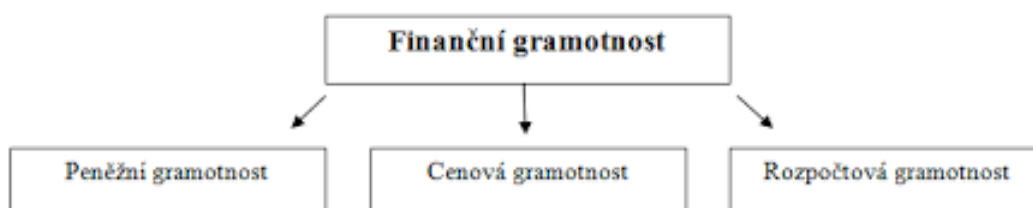
1.1 Složky finanční gramotnosti

Finanční gramotnost dělíme na tři složky – gramotnost peněžní, cenovou a rozpočtovou.

Peněžní gramotnost představuje dovednosti pro zacházení a správu hotovostních a bezhotovostních peněz ve vlastní kapse nebo na bankovních účtech.

Cenová gramotnost představuje dovednosti spojené s porozuměním inflaci a cenovým mechanismům.

Rozpočtová gramotnost představuje dovednosti, které jsou důležité pro zacházení s osobním nebo rodinným rozpočtem a obsahuje schopnosti zvládnání nejrůznějších životních situací z hlediska financí.

Obrázek 1: Složky finanční gramotnosti (Zdroj: Ministerstvo financí ČR, 2010)

1.2 Význam finanční gramotnosti

O úroveň finanční gramotnosti obyvatel se v poslední době zajímají vyspělé a rozvojové země z důvodu zmenšující se podpory ze strany veřejných a soukromých prostředků, rozsahu rozvoje finančního trhu nebo změn v demografickém složení populace jako je stárnutí. Taktéž aktuální hospodářská a finanční situace podporuje zájem o tuto tematiku.

Nedostatečná finanční gramotnost může být faktorem přispívajícím k finančním rozhodnutím uskutečněných bez dostatku informací a tato rozhodnutí mohou přispět k budoucím problémům. V tomto důsledku je v současnosti finanční gramotnost celosvětově uznávaná jako prvek přispívající k finanční a ekonomické stabilitě a rozvoji.

Prakticky ve všech zemích má stále více spotřebitelů přístup k rozsáhlé nabídce finančních produktů a služeb, které jim poskytují různé finanční subjekty a nabízí mnoho distribučních kanálů. Nabídka produktů je stále pestřejší, proto lidé při výběru musí porovnávat spoustu faktorů, jako jsou například poplatky, úrokové sazby, délka trvání nebo míra rizika.

Globalizace v posledních letech umožnila větší propojenost a změny v komunikaci a finančních transakcích, a díky tomu se znásobila spolupráce občanů s poskytovateli finančních služeb a produktů. Je tedy důležitá větší odpovědnost ve finančním rozhodování jednotlivců, a proto se očekává jejich dostatečná finanční gramotnost k učinění nezbytných kroků k zajištění sebe a svojí rodiny. Jelikož finanční vzdělávání dětí rodiči z důvodu novinek ve světě financí již nestačí, je důležité mladou generaci ekonomicky vzdělávat již od malička.

V návaznosti na rozmanitost možností finančních produktů je velkým negativním jevem zadlužování obyvatelstva. Statistiky ukazují, že každý desátý člověk se dostal do exekuce nebo žije v rodině, na kterou exekuce dopadla. Problémy s nesplácením jsou v České republice v posledních letech velice vysoké, několik set tisíc lidí má více než čtyři exekuce najednou. Avšak je nutné podotknout, že ve většině případů se jedná o dluhy z nesplácení hypoték, které nejsou tolik rizikové.

Opakované zadlužování z důvodu „vytloukání klínu klínem“ se stává bohužel moderním trendem. Dnes je téměř běžné půjčovat si na dárky k Vánocům nebo na dovolenou. U takovýchto „rychloupůjček“ jsou ale velmi vysoké úroky (okolo 10 % p. a.) avšak u hypoték se úroky pohybují okolo 2 % p. a. Nejen tyto problémy musíme řešit a začít je tedy potřeba u dětí a jejich vzdělávání. Díky těmto výše uvedeným faktorům je potřeba klást důraz na vzdělávání finanční gramotnosti a zejména pak na jeho kvalitu.

2 Finance

„Ani peníze nejsou majetkem, když je člověk neumí používat.“ — Xenofón starověký řecký historik a filozof -430 - -354 př. n. l. O hospodaření (Zdroj: <https://citaty.net/citaty-o-penezich/>)

Financemi označujeme ekonomický termín, který se týká zacházení s peněžními prostředky. Jak peníze získat, rozdělit a celkově s nimi zacházet.

2.1 Peníze

Peníze jsou směnný prostředek určený k placení. Každý stát má svou měnu, která je obecně v každé zemi oficiálním zákonným platidlem. V České republice je stále oficiální měnou česká koruna.

Dříve než vznikly peníze ve formě mincí, byl pro lidi běžný směnný obchod. Později se i mince staly neefektivními z důvodu většího objemu, a tak začaly postupně vznikat bankovky v papírové podobě, které zabíraly značně méně místa.

Dnešní používané papírové bankovky a mince jsou vydávané daným státem. V České republice vydává do oběhu mince a bankovky Česká národní banka (dále také „ČNB“), která na to má jako jediná právo a dbá na plynulý peněžní oběh a správu zásob měny, kdy z oběhu stahuje a následně znehodnocuje staré a poškozené bankovky a mince a vyměňuje je za nové.

Za formy peněz se považují nejen mince a papírové bankovky, ale také depozita a cenné papíry.

ČNB poskytuje pro otestování si vlastní finanční gramotnosti na svých webových stránkách tematické kvízy <https://www.penizenauteku.cz/mohlo-by-se-vam-hodit/kvizy/>, které mohou sloužit i jako materiály pro výuku daného předmětu. Tyto webové stránky jsou užitečné především pro lidi ve věkovém rozmezí

18-35 let, kteří chtějí problematice financí kvalitně porozumět. Nachází se zde tři sekce týkající se tvorby rozpočtu, finančních služeb a životních událostí.

Součástí jsou také slovníček základních pojmů, kvízy, Desatero o penězích. Lze je doporučit v praxi cíleně pro žáky středních škol.

Do výuky musí být samozřejmě zahrnuto zacházení s poničenými bankovkami, aby bylo povědomí žáků komplexní.

Pomačkaná bankovka – je taková bankovka, která je opotřebená vlivem oběhu. Fyzické osoby je vrací do oběhu formou nákupu, právnické osoby a směnárny takovou bankovku stahují z oběhu a předají ji ČNB.

Roztržená bankovka – je bankovka, která se skládá z více než dvou částí, a je tzv. nestandardně poškozenou bankovkou. Takovou bankovku ČNB zadrží a neposkytuje za ni náhradu.

Ochranné prvky – jedná se o specifické znaky, jako vodoznak, ochranná vlákna, mikrotext, opticky proměnlivá barva, okénkový proužek nebo soutisková značka.

Padělání a šíření takových bankovek do oběhu je trestné.

2.2 Majetek

Majetkem označujeme to, co někdo vlastní. Ať se jedná o fyzickou osobu nebo nějakou instituci, ty poté nazýváme vlastníkem nebo majitelem. Pokud jednu věc vlastní více osob, označujeme každého z nich za spoluvlastníka.

K identifikaci vlastníků určitých věcí existují úřední evidence:

Katastr nemovitostí – přes webové stránky <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/> může do katastru veřejně nahlížet každý a uvidí zde vlastníky a spoluvlastníky i případné zatížení a věcná břemena daných nemovitostí. Oficiálně lze pořizovat výpisy z katastru nemovitostí podáním žádosti přímo na podatelně katastrálního úřadu.

Registr podnikatelů a živnostníků - <http://www.rzp.cz/> slouží k obdobným účelům a poskytování informací podobně jako katastr nemovitostí.

Centrální registr dlužníků - <http://www.centralniregistrdluzniku.cz/> zde si můžeme ověřit bezdlužnost osob.

Insolvenční rejstřík - <https://isir.justice.cz> také zde si můžeme ověřit dluhy osob a případnou platební morálku při umořování dluhů věřitelům.

Cebia, ověření automobilů - <https://www.zkontrolujsiauto.cz/> tento portál pro ověření registru automobilů, a hlavně jejich původu, je v dnešní době velice užitečný především pro zájemce o koupi automobilu od vlastníka, který není ověřený.

2.3 Platební styk

V současné době si většina z nás jako první představí internetové bankovníctví a jen málokdo si ještě vzpomene na vyplňování složenek na poště. Ovšem v obou případech je nutno znát význam pojmů spojených se zadáváním příkazů k platbě. Kromě čísla účtu nebo jména příjemce při převádění částky se zde používají následující pojmy jako **variabilní symbol** - jedná se o číslo, které příjemci usnadní třídění plateb (např. číslo faktury, rodné číslo, číslo smlouvy atd.), **konstantní symbol** - toto číslo určuje druh nebo účel platby, **specifický symbol** - doplňující číslo, dávající příjemci platby další informace - pokud ho příjemce vyžaduje. Praktické vyplnění poštovní poukázky je výborné zahrnout přímo do výuky pro autentičnost a jasnou představu žáků, jak vůbec složenko vypadá.

Do přímého bankovníctví (bezhotovostních operací) zahrnujeme **mobilní bankovníctví**, které umožňuje správu bankovního účtu pomocí aplikací nebo internetu v mobilním telefonu, **homebanking**, díky němuž můžeme spravovat svůj účet z počítače přes program konkrétní banky, jeho výhodou je vyšší ochrana uživatele, ale zároveň nevýhoda možnosti přístupu pouze z jednoho konkrétního

počítače, ve kterém je program nainstalován. Dále **internetové bankovníctví**, jenž nám umožňuje disponování s bankovním účtem a finančními prostředky na něm, pomocí přihlášení přes internet. Zde se užívá k ověřování uživatele např. zadání kódu zaslání formou SMS nebo emailem k jednotlivým platbám. Výhodou je samozřejmě možnost nepřetržitého přístupu k účtu.

Také s bezhotovostním stykem se pojí určité pojmy jako například **hromadný příkaz k úhradě**, který slouží k zaplacení více částek zadaných jedním příkazem. Běžnou formou hromadného příkazu je SIPO (sdružené inkaso plateb obyvatelstva), které však musí být se svolením majitele daného účtu, **trvalý příkaz** se používá při pravidelně se opakujících platbách, se stejnou částkou, symboly a číslem účtu příjemce (např. pojistné, školné, splátky atd.), **inkaso**, které funguje na principu určení limitu platícím věřiteli, který si platby z jeho účtu inkasuje. Zde se nezadává variabilní ani specifický symbol. Věřitel si přiřazuje platby na základě zadaného limitu, data splatnosti, čísla účtu věřitele, a především dle uvedeného vlastníka daného účtu.

3 Základní finanční produkty

Jedná se o služby, které jsou poskytovány bankovními i nebankovními institucemi spotřebiteli jako ekonomické produkty.

3.1 Běžný účet a s ním spojené operace

Běžný účet – jedná se o finanční produkt, který si může založit „od narození“ každá fyzická osoba, s omezenými platebními operacemi do dovršení 18 let. Některé banky nabízí dětské účty do 15 let, které se postupně změň na účty studentské maximálně do 26 let. Slouží jako pokladnička, do které se ukládají peníze a nemusí je tam vkládat pouze jeho majitel. Děti si zde mohou peníze šetřit a učit se s nimi hospodařit pomocí debetní karty. Výhodou bezhotovostního styku je, že není jednoduché o peníze z účtu přijít jako například o hotovost při ztrátě peněženky.

Debetní karta – každá banka umožňuje svým klientům vydání tzv. debetní karty k bezhotovostním platbám a výběrům peněz z bankomatů. Držitel této karty může disponovat pouze s prostředky, které na daném účtu má. Není možno přesáhnout tuto hranici a dostat se tzv. „do mínusu“. Tento typ platebních karet je nejbezpečnější při riziku zadlužení se z důvodu čerpání cizích financí.

Kreditní karta – umožňuje klientovi používání k bezhotovostním platbám a dostat se tzv. „do mínusu“ do určitého nastaveného limitu. Pomocí této karty si klient od banky finanční prostředky jednorázově nebo opakovaně půjčuje a následně je povinen také tento dluh splácet. Zpravidla se zpočátku takto vzniklé úvěry neúročí, ale musí je klient splatit v celkové výši do doby vypršení bezúročného období. Nesplacené části se po uplynutí této lhůty úročí až 20 % roční úrokovou sazbou. Pro banky je tento finanční produkt velice výhodný především proto, že většina klientů zapomene nebo nezvládne úvěr v bezúročné době splatit.

Možnosti zajištění jsou například ručení jiné osoby s dostatečným příjmem, podpisem směnky, movitým či nemovitým majetkem, případně pojištěním proti neschopnosti splácet.

Kontokorent – jedná se o službu poskytovanou pouze osobám starším 18 let, kdy pomocí debetní karty může dojít k přečerpání limitu běžného účtu. Je určen především k překonání určitého krátkého období, kdy má klient nesoulad mezi příjmy a výdaji. Platí se zde nejen úrok za vyčerpanou částku, ale také poplatek za vedení kontokorentu. Kontokorent musí být zpravidla jednou ročně celý splacen, i kdyby byl čerpán pouze na jeden jediný den. Konkrétní úvěrové podmínky se však mohou u různých bank lišit.

3.2 Spořicí účty

Ten, jehož příjmy převyšují výdaje, si může dovolit spořit nebo investovat. Ale i v tomto případě je dobré vytvořit si finanční rezervu. Finančně méně vzdělaní nebo nevzdělaní lidé nepovažují rezervu za důležitou, udává se však, že je dobré ji mít alespoň do výše šesti měsíčních platů pro schopnost splácení svých závazků.

Spořením se označuje ukládání finančních prostředků na bankovních účtech bez poplatku a bez rizika. V dnešní době je již spoření považováno za konzervativní investiční produkt.

Investování je taktéž ukládání peněz v bance, avšak s vyšším rizikem, kdy může být investice ohrožena inflací, mírou rizika a dobou investování.

Základní pravidla pro spoření a investování:

1. Pozorně si pročíst smlouvu a její podmínky, na nejasnosti se zeptat a ověřit si je.
2. Vybrat si pečlivě investiční společnost či banku z bankovního sektoru, nebankovní sektor je velice zrádný a nespolehlivý.
3. Ověřit si pojištění, garanci a další parametry produktu.
4. Předem si spočítat kolik si můžeme dovolit spořit či investovat.
5. Diverzifikace investic, tj. rozložit si rizika do různých produktů, případně i bank.

Spořicí účet – zpravidla bývá spojen s běžným účtem a umožňuje přímý a okamžitý přístup k penězům, avšak za cenu výrazně nižšího výnosu. Založení spořicího účtu je možné pro osoby starší 15 let.

Stavební spoření – dnes je již považováno za spíše konzervativní produkt spoření, avšak stále existuje. Díky němu je možno po určitou dobu, avšak minimálně 6 let, spořit prostředky se státním příspěvkem. Skládá se ze dvou fází, kdy je první fáze spořicí – finanční prostředky se ukládají na vkladový účet a následně se úročí úrokovou sazbou. Spoření končí buď výpovědí smlouvy nebo dosažením cílové částky a následným čerpáním úvěru ze stavebního spoření. Druhá fáze je úvěrová – to je období, ve kterém je možno splácet úvěr ze stavebního spoření.

Stavební spoření je určeno pro fyzické i právnické osoby. Může být založeno i pro nezletilé osoby na jejich jméno a rodné číslo, avšak do dovršení plnoletosti s ním může disponovat pouze zákonný zástupce, a to výhradně pouze pro účely dítěte, např. vybavení studentského pokoje dítěte jako náklady spojené s bydlením.

Vklady jsou podle zákona č. 21/1992 Sb. Zákon o bankách, ve znění pozdějších předpisů pojištěny.

Termínované vklady – tento finanční produkt slouží k jednorázovému uložení finančních prostředků na bankovní účet, kde se po určitý čas úročí určitou sazbou. Oproti běžným účtům nejsou určeny pro běžný platební styk, proto na ně nelze posílat peníze nebo z nich platit.

Předčasný důchod – jedná se o pravidelnou penzi, která je vyplácena z naspořených peněz už v době 5 let před dosažením důchodového věku a umožňuje čerpat vlastní prostředky již před nárokem na starobní důchod v případě ztráty zaměstnání, pracovní neschopnosti nebo rozhodnutí přestat pracovat. Jedná se o jednu z možností, jak si zajistit důstojné stáří při dnešním neustálém zvyšování věku odchodu do důchodu, avšak je nutné na to myslet již v útlejším věku.

Investiční životní pojištění – jedná se o možnost zhodnocení vložených finančních prostředků prostřednictvím investování s pojištěním rizik života a úrazů, krytí

nečekaných událostí. Předpokládá se vyšší zhodnocení vložených peněz než na běžném účtu nebo na termínovaném vkladu s možností daňových výhod. Jeho smyslem je zajistit životní úroveň pojištěného a jeho rodiny i v případě zdravotních problémů nebo úmrtí pojištěnce, ale také vytvořit finanční rezervy, čímž se odlišuje od běžného životního pojištění.

Investice – dluhopisy, akcie, cenné papíry. Jedná se o momentální obětování určitého obnosu finančních prostředků k budoucímu dosažení vyšších zisků za cenu vyššího rizika, avšak také s možností mnohem vyšších výnosů. Nevýhodou je nemožnost pojištění. Zde se nejčastěji investuje do nemovitostí nebo umění.

3.3 Úvěrové produkty

„Bankéř je člověk, který vám zapůjčí deštník, když svítí slunko, a chce jej zpátky, když začne pršet.“ — Mark Twain (Zdroj: <https://citaty.net/citaty-o-penezich/>)

Úvěrové produkty jako prostředky pro financování vlastního bydlení, které se považuje za základní potřebu člověka.

Spotřebitelský úvěr – jedná se o rychlé poskytnutí peněz na cokoli, s velmi vysokým RPSN (roční procentní sazba nákladů) od 9 %. Je založen na vyšších splátkách s kratší dobou splatnosti. Dostupný téměř kterékoli osobě starší 18 let, avšak s vysokým rizikem předlužení. Ne vždy musí být zajištěný ručením, avšak pokud je ručení vyžadováno, musí žadatel ručit nějakou movitou věcí či nemovitostí nebo si sehnat ručitele. Splácen je měsíčně v dohodnutém datu a počet splátek se odvíjí od nabídky úvěrové společnosti, finančních možností dlužníka a výše úvěru.

Spotřebitelský úvěr na bydlení – základ je stejný jako u výše zmíněného spotřebitelského úvěru, ale zde je předem znám účel použití na bydlení. Má nižší RPSN od 4 %, ale je potřeba u něho doložit účel proinvestování peněz, např. rekonstrukce či vybavení domu nebo bytu.

Hypotéka – tento druh úvěru je formou půjčky peněz pro fyzické i právnické osoby určený na bydlení či k pronájmu s RPSN od 2 %, se zajištěním nemovitosti, fixací úrokové sazby na 1, 3 až 10 let a poskytnutí peněz pouze do výše 80 % odhadu nemovitosti. Výše zajištění je opatření ČNB, která chce, aby lidé měli více naspořeno (vlastní zdroje) než si půjčí na nemovitost. Tato opatření mohou některé lidi ubránit vyššímu zadlužování, než aby se hnali do nevýhodných půjček. Splátky jsou zpravidla měsíční. Dnes jsou hypotéky poskytovány převážně bankami za podpory makléřů nebo finančních poradců.

Jsou určeny pro koupi nemovitosti do osobního vlastnictví, financování výstavby nemovitosti nebo rekonstrukce, modernizace a opravy nemovitostí.

Pravidla hypotéky si určují jednotlivé banky, která vycházejí ze závazných pravidel určených ČNB.

Leasing – jedná se o smlouvu mezi pronajímatelem a nájemcem, kdy je zákonným vlastníkem pronajímatel do doby úplného uhrazení sjednaných splátek. Využívá se většinou pro koupi vozidla, které je po dobu splácení majetkem leasingové společnosti, tudíž se nájemce zavazuje dodržovat různé smluvní podmínky o nakládání s majetkem nebo náčiním.

Základem finanční gramotnosti je potřeba mít přehled a povědomí o rozdílnostech úvěrových produktů, aby si potenciální zájemce nevybral na oko zdánlivě výhodně se zbytečně velkou úrokovou sazbou. Žáci by měli umět poznat rozdíl mezi úrokovou sazbou a RPSN. Taktéž by měli dokázat posoudit potřebnost kupovaných spotřebních věcí, které by neměly mít kratší dobu životnosti, než je samotná doba jejich splácení. Učitel by měl žáky vést k obecnému přehledu a ukázat jim, kde například na internetu najít stránky, na kterých si mohou porovnat sazby. Výuka finanční gramotnosti by měla být také zaměřena na hospodaření domácností, kde se musí zvažovat jaké jsou příjmy a výdaje jejich členů. Také umění sestavit si domácí rozpočet s ohledem nejen na příjmy a výdaje, ale také majetek a závazky. Jinak řečeno – zjistit co domácnost vlastní a z čeho daný majetek financuje.

4 Finanční gramotnost jako vyučovací předmět

„Finanční génius je člověk, který dovede vydělávat peníze rychleji, než je stačí jeho rodina utrácet.“ — Neznámý autor (Zdroj: <https://citaty.net/citaty-o-penezich/>)

Zařadit finanční gramotnost do vyučování je velice důležité pro všechny již v raném věku, aby všichni žáci měli základní přehled o financích ještě před tím, než se stanou samostatnými jednotkami v reálním životě.

Vzdělávání v tomto směru je nutností k uvědomění si individuálních neznalostí a cílem je umět ekonomicky a rozumně plánovat do budoucna, aby lidé dokázali odhadnout své finanční možnosti, vytvořili si finanční rezervy, uvědomili si důsledky svého rozhodování a eliminovali tím rizika v oblasti financí.

V českém školství se výuka finanční gramotnosti objevovala v podstatě vždy, například v matematice ve formě slovních úloh, avšak vzhledem k rozrůstající se ekonomice, velkému množství finančních produktů a jejich snadné dostupnosti, byla od 1. 9. 2013 finanční gramotnost zahrnuta do RVP základního vzdělávání.

Pro 1. stupeň základních škol je zařazena do oboru Člověk a jeho svět a na 2. stupni základních škol do oboru Výchova k občanství. Dále se více realizuje v matematice a aplikuje se v informačních a komunikačních technologiích.

Ve výuce na středních školách a gymnáziích je již vzdělávání finanční gramotnosti považováno za povinnou součást vzdělávacího procesu a je součástí ŠVP.

4.1 Podpora České spořitelny a.s.

Program České spořitelny a.s. „Abeceda peněz“ podporuje k finanční gramotnosti nejen žáky 1. stupně základních škol a teenagery, ale také pomáhá jít s dobou seniorům v souvislosti s moderními technologiemi.

Přihlášeným účastníkům projekt přináší:

- **Školám** bezplatnou výuku finanční gramotnosti.
- **Učitelům** pomůcky a odbornou asistenci v zádech.

- **Studentům** hrou a interaktivní výuku plnou legrace.
- **Rodičům** spoustu tipů, jak děti naučit hospodařit s penězi.
- **Seniorům** možnost ovládnout moderní technologie.

Hrou formou přibližujeme malým druháčkům svět financí jejich rodičů

V druhé třídě jsme měli každý z nás o penězích poněkud zkreslené představy. A dnešní druháčci na tom nejsou jinak. Nevědí přesně, odkud se peníze v peněženkách rodičů berou a proč není dobré nechat všechny rodinné úspory v hračkářství. Tohle všechno a další věci žákům druhých tříd ukážeme interaktivní formou, kdy si na chvíli vyzkouší být v kůži svých rodičů. Naučí se tak chápat, co je rodinný rozpočet a jak o penězích přemýšlejí dospělí.

Čtvrtáci pomocí interaktivního programu přichází penězům na kloub

Díky zážitkovým aktivitám si žáci čtvrtých tříd vyzkouší, že peníze sice nekoušou, ale člověk to s nimi musí umět. V rámci hry si založí vlastní firmičku s omezeným rozpočtem, vymyslí vlastní výrobek či službu a pak je nabízejí na závěrečném jarmarku. A co s prvním výdělkem v životě? Za ten mohou udělat radost buď sobě, nebo potřebným.

Interaktivní hrou ukazujeme teenagerům, co obnáší výlet do cizí země

Když chcete teenagery něco naučit, musí dopředu vědět, k čemu jim to v životě bude. Proto je vedeme k finanční gramotnosti pomocí interaktivní detektivky, při které plní praktické úkoly v potměšlém Londýně. Ti nejúspěšnější vyhrají zájezd do dalšího evropského města – do Vídně. Nejen pro sebe, ale pro celou soutěžní partu.

Učíme seniory zacházet s počítačem tabletem nebo chytrým telefonem

Než mít nové technologie za strašáka, je lepší si je ochočit. A přijmout je jako praktického pomocníka, který nám usnadní život. Našim studentům nad 55 let pomáháme se základy surfování po internetu, používání chytrých telefonů, aplikací

na sdílení zážitků, fotografií apod. Ukazujeme zkrátka seniorům, jak držet krok s dobou – a vnoučaty. (Zdroj: <https://www.csas.cz/cs/page/abecedapenez>)

4.2 Podpora Ministerstva financí

Podle průzkumu se finanční gramotnost v České republice zvyšuje, stále se však dvě třetiny dospělých lidí nechová ekonomicky zodpovědně. Proto vláda schválila Národní strategii finančního vzdělávání předloženou Ministerstvem financí.

Její podstatou je pomoc státu s finančním vzděláváním ve školách a zaměřením se i na dospělé, kteří jsou nezaměstnaní a čerpají sociální příspěvky a také na seniory. Vedle těchto skupin lidí bude také poskytována podpora tohoto vzdělávání sociálním pracovníkům nebo policistům, jenž výše zmíněným osobám pomáhají.

Dle ministryně financí Aleny Schillerové je Česká republika v žebříčku 14 zemí Evropské unie v průzkumu finanční gramotnosti na jedenáctém místě. Dle tohoto průzkumu téměř dvě třetiny českých domácností nesestavují rodinný rozpočet ani aktivně nespoří, což poukazuje na velmi nezodpovědný přístup.

5 Metodika finanční gramotnosti

Začlenění finanční gramotnosti do běžných předmětů je užitečné, ale jako samostatný předmět je výuka jednoznačně efektivnější.

Metodické doporučení se dá rozdělit na tři oblasti: koncepce, spolupráce, metody a formy práce

5.1 Koncepce

Porozumět podstatě předmětu

Vládou schválená aktualizace „Národní strategie finančního vzdělávání“ z roku 2010 se zabývá významem finančního vzdělávání a prezentuje plán pro finanční vzdělávání v České republice. Určujícím dokumentem je „Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách“, který obsahuje standardy finanční gramotnosti. Ty určují stav a úroveň znalosti žáků finanční gramotnosti základního vzdělávání (odděleně pro 1. a 2. stupeň) a pro střední školy, které odpovídají úrovni finanční gramotnosti dospělého člověka.

Standardy rozdělují vzdělávací proces na čtyři okruhy související s penězi, hospodařením domácnosti, finančními produkty a právy spotřebitele.

Použití a vysvětlení pojmů

Osvojení si odborných pojmů a jejich aplikace v praktickém životě není cílem finančního vzdělávání, ale je základem pro orientaci v něm a prevenci rizik z důvodu absolutní neznalosti. Pojmy lze začlenit do výuky praktickým zařazením a tím je nenásilně dostat do povědomí žáků.

Začlenění vzdělávacího obsahu

Propojení ekonomického vzdělávání s matematikou, společenskými vědami a informačními technologiemi umožňuje žákům komplexní představu o finanční gramotnosti. Propojí se zde vnímání souvislostí a aplikace získaných poznatků a dovedností.

Propojení matematiky s informačními technologiemi přináší velmi jednoduché začlenění nenásilnou formou v rámci jedné vyučovací hodiny.

Rozvoj kritického myšlení

V současné společnosti a hromadě informací je potřeba žáky naučit, jak účelně vyhledávat informace a oddělit potřebné od zbytečných, rozlišit pravdivé od nepravdivých. Efektivně využívat informace a použít je ve svůj prospěch především při rozhodování se např. u sjednávání úvěrů či půjček. Hlavním cílem finančního vzdělávání je také umění žáků v budoucnu zabezpečit sebe a vlastní rodinu a aktivně, a především zodpovědně, se zapojit na finančním trhu.

Opatrnost propagace

Výuka by měla respektovat obecné zásady, aby nedocházelo k propagaci určitých finančních produktů, institucí nebo služeb, ale měla by zajistit základní celkový přehled a orientaci ve finančních produktech a službách. Vždy by žákům mělo být ukázáno více nabídek, které se dají porovnat. Výuka se poté ubírá k získávání dovedností a individuálnímu rozvoji strategií pro budoucí život.

5.2 Kooperace

Kooperace s kolegy

Jelikož vzdělávání k finanční gramotnosti není většinou samostatným vyučovacím předmětem, dostává se k žákům různými způsoby. Z tohoto důvodu je potřeba značná dávka koordinace mezi vyučujícími, kterých se tato problematika týká. Tito zainteresovaní učitelé by se měli pravidelně scházet a prolínání se tohoto obsahu společně koordinovat.

Kooperace s rodiči

Rodina, a potažmo rodiče, jsou hlavními prameny pro základ finanční gramotnosti žáků v hospodaření domácnosti. Z toho vyplývá, že žáci pro finanční zabezpečení sebe a svojí rodiny v budoucnosti budou vycházet ze situací, které zažívají doma.

5.3 Formy a metody výuky

Aplikace v praktickém životě

Vhodné jsou takové výukové aktivity, které žákům umožní co nejreálnější poznatek finanční situace, a tím si žáci osvojí strategie zodpovědného rozhodování.

Metoda práce s textem – umění správného porozumění textu, důležité pro všední situace a zaměstnání.

Metoda heuristická – učení se formou objevování a vedením žáků k tomu, aby na řešení přišli sami.

Metoda inscenační a situační – velice se přibližují k realitě života. V podstatě se jedná o řešení určitých problémových situací zinscenované na základě skutečných událostí.

Použití technologií

Současný svět se neobejde bez informačních a komunikačních technologií, proto je vhodné jejich použití pro získání, zpracování, porovnání a prezentaci dat. Takovými pomocníky mohou být například tabulky a grafy v MS Excel, Formuláře (dotazníky) Google a spousty dalších online finančních kalkulačtorů a aplikací volně dostupných na internetu, které jsou nápomocné při výpočtech mzdy, daní, porovnání finančních produktů a dalších údajů.

Spolupráce spolužáků

Spolupráce žáků je rysem kooperativní výuky při dosahování společných cílů. Žáci projeví týmového ducha, rozvíjí komunikaci, aktivizují se, vzájemně se obohacují a posílí sociální rozvoj. Převažuje zde interakce žák vs. žák, která je podstatou jejich vzájemné závislosti. Žáci se naučí více spolupracovat nežli soutěžit.

6 Problematika zadluženosti

„Příliš mnoho lidí utrácí peníze, které nevydělalí za věci, které nepotřebují, aby udělali dojem na lidi, které nemají rádi.“ — Will Smith americký herec a rapper 1968 (Zdroj: <https://citaty.net/citaty-o-penezich/>)

Jak naznačuje úvodní citát, v současné společnosti žije převážná část populace životem na dluh. Bohužel však jedinci, kteří nemají poněti a nezvládají základy finanční gramotnosti, se mohou jednoduše v průběhu svého života dostat do pozice dlužníků s celoživotní zadlužeností a neschopností své dluhy splácet.

Většinou záleží na původu dluhů a následném řešení těchto vzniklých situací, které může být ovlivněno ze sociálního, emocionálního nebo ekonomického hlediska.

6.1 Zadlužení

Pokud se lidé rozhodnou zdravě zadlužit například formou hypotéky na bydlení, formou úvěru na vybavení domácnosti, na koupi automobilu nebo na vzdělávání dětí, jedná se o **plánované zadlužení**, které se dlužník smluvně zavazuje splácet.

Naopak **neplánované zadlužení** vzniká nečekaně, například ztrátou zaměstnání, nemocí, nehodou nebo třeba neplánovaným narozením dítěte. Na základě těchto událostí se jedinci rozhodnou zadlužit, aby se vypořádali s finanční bilancí.

Důležitým pojmem souvisejícím s touto problematikou je předluženost. Jedná se o míru závazků jedince, které se stávají nezvladatelnými a které není schopen splácet z vlastních zdrojů. Do takových situací se lidé zpravidla dostávají vlastním přičiněním, když řádně neplní své platební povinnosti, které samozřejmě může mít jedinec u více institucí.

Takové dluhy vznikají nejčastěji neuhrazením faktur za telekomunikační služby, pojistného za sociální nebo zdravotní pojištění, pokut z MHD nebo od policie ČR, neuhrazením poplatků dle vyhlášek (za psa, za komunální odpad apod.), neuhrazením splátek za elektrickou energii, plyn, vodu, splátek leasingu atd. ať bankovním či nebankovním společností.

Zadluženost se od předluženosti liší. Zadlužení je vnímáno jako normální a zdravé, jelikož nám nabízí možnost opatřit si nové věci, vybavení a přispívá ekonomice.

Předlužení je negativní patologická forma zadlužení, která směřuje k ekonomickému zhroucení dlužníka.

Spoludlužník je ten, kdo je ochoten podílet se (až 100 %) na splácení dluhu spolu s dlužníkem.

Ručitel je ten, kdo je ochoten převzít závazek dlužníka a splácet jeho dluh, pokud dlužník nebude splácet. Finanční vyrovnání může pak ručitel požadovat od dlužníka na základě občanského zákoníku (Kašová, Istenčín, 2012, s. 46).

6.2 Důsledky zadlužení

Sociální důsledky

Vysokou mírou nezdravé zadluženosti jedince nebo domácnosti trpí zejména vztahy s rodinou a nejbližším okolím. Neplnění povinností vůči věřitelům vede k postupnému poklesu životní úrovně rodiny, což může vést ke ztrátě sociálních kontaktů blízkého okolí a sociálnímu vyloučení (Vrbková, 2009, s. 96).

V případě sociálního vyloučení ztrácí jedinec smysl života a roste zde nebezpečí vzniku sociálně patologických jevů.

Zdravotní důsledky

Zadlužení je zátěžovou životní situací, stejně jako úmrtí, rozvod, sňatek, studium, nemoc, úraz, narození dítěte. Tyto situace mají velký vliv především na psychiku jedince, který vynakládá veškerou snahu a úsilí se s nimi vypořádat. Ten, komu se nedaří racionálně nastalou situaci vyřešit, může být po čase frustrovaný.

Následky způsobené frustrací, mohou být projeveny například zrychlením tepu, zvýšením krevního tlaku, svalovým napětím, zvýšenou psychickou aktivitou, zrychleným dechem a agresivitou. Výjimkou nejsou ani poruchy stravování, spánku, větší potřeba návykových látek jako je kouření, alkohol nebo drogy, nesoustředěnost a rozpačitost.

Ekonomické důsledky

Při čerpání úvěru nebo půjčky se dlužník zavazuje snižovat vlastní úspory a spotřebu, jelikož značná část příjmů bude odváděna na splácení dluhu, a tak nezdravá míra zadlužování může vést k ekonomickému konci dlužníka nebo k chudobě, kdy jedinec trpí pocitem bezmoci, studu a ponížení, jelikož není schopen plnit základní společenské potřeby, a to směřuje k jeho vyloučení na okraj společnosti.

Právní důsledky

V případě neplnění splácení dle smluvních podmínek, dochází k navýšení závazků o další náklady spojené s vymáháním pohledávek věřitele. Věřitel na neplnění závazků dlužníka nejprve upozorní například telefonátem, emailem nebo upomínkou o neuhrazení závazku. Při ignoraci dlužníka na tato upomenutí dále postupuje věřitel mimosoudně pohledávku inkasní agentuře, která má zpravidla větší psychologický vliv na dlužníky.

Dalším krokem vymáhacího procesu je předání případu advokátní agentuře, která pohledávku vymáhá soudně. V poslední řadě je udělena pravomoc k exekuci, kdy může být majetek dlužníka prodán formou dražby pro splácení dluhu.

6.3 Kam se obrátit pro pomoc

Kam se s žádostí o odbornou pomoc můžeme obrátit? Nabízí se hned několik státních institucí i neziskových společností, které se problematikou zadluženosti zabývají. Některé z nich poskytují své poradenství i zdarma a mohou dlužníkům pomoci zbavit se svých břemen v podobě dluhů.

Příklad:

- SPES, občanské sdružení (spes@pomocsdluhy.cz, www.pomocsdluhy.cz) pomáhá předluženým lidem, a lidem v obtížné majetkové situaci. Nabízí bezplatné poradenství pro osoby ohrožené předlužením, vydává informační publikace (Půjčujte si s rozumem).

- SČS, Sdružení českých spotřebitelů (www.konzument.cz)
hájí práva spotřebitelů na vnitřním trhu, působí na zvyšování jakosti výrobků a služeb, spolupracuje s kontrolními a dozorovými orgány státní správy, nabízí mimosoudní řešení sporů, které je rychlejší a levnější.

- SOS, Sdružení na ochranu spotřebitele (www.spotrebitele.info)
věnuje se ochraně práv spotřebitele a jeho vzdělávání, jakosti výrobků, vydalo řadu příruček o uzavírání smluv, nakupování konkrétních produktů a služeb, oprav či reklamací.

- Institut Finančního arbitra ČR (www.finarbitr.cz)
řeší mimosoudní vyrovnání sporů mezi poskytovateli služeb a jejich klienty, upozorňuje orgány dohledu na nalezené vady u poskytovatelů služeb, uděluje pokuty. (Kašová, Istenčin, 2012, s. 46).

Pro řešení zátěžových situací je vždy možná nějaká alternativa pomoci. Chce to jen situaci řešit a nedělat tzv. „mrtvého brouka“, protože nic se nikdy nevyřeší samo.

II. PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE

7 Znalosti žáků ve finanční gramotnosti

7.1 Stanovení výzkumných předpokladů

Hlavním cílem výzkumného šetření je potvrzení předpokladů, že ženy jsou finančně zodpovědnější nežli muži a že úroveň finanční gramotnosti je u žáků čtvrtých ročníků vyšší nežli u žáků třetích ročníků. Výzkum odhaluje znalost základních ekonomických pojmů a vztah žáků k financím a zacházení s nimi. Cílová skupina je stanovena záměrně na žáky v adolescentním věku, kdy se určité procento z nich snaží postavit na vlastní nohy a osamostatnit se. Proto jsou vhodnými respondenty pro zjištění úrovně jejich finanční gramotnosti a určení předpokladů začlenění na trhu práce.

Výsledek výzkumného šetření by mohl být reflexí pro danou školu a na základě jeho výsledků by se dalo zvážit, zda nezačlenit do výuky finanční gramotnost jako samostatný předmět.

Výzkumné předpoklady:

VP1: Ženy jsou finančně zodpovědnější než muži.

VP2: Úroveň znalostí ekonomických pojmů žáků čtvrtých ročníků je vyšší nežli žáků třetích ročníků.

7.2 Výzkumný proces

Po stanovení výzkumných předpokladů, jsem ke sběru dat zvolila formu dotazníkového šetření, jenž je dle Skalková definováno jako metoda, která sbírání dat staví na dotazování osob a je vhodná pro hromadná získávání dat. Otázky v dotazníku byly uzavřené s možností jedné odpovědi. Vyplněním dotazníku byla zachována anonymita žáků pouze s uvedením ročníku a pohlavím respondentů.

Výzkumné šetření formou kvalitativního dotazníkového šetření bylo uskutečněno z důvodu prevence úskalí s nadcházejícím zákonem GDPR, již na jaře roku 2018 během vyučovacích hodin předmětu ekonomiky. Respondenty byli žáci 3. a 4. ročníků střední odborné školy, po jejímž úspěšném absolvování se žáci mohou uplatnit na pracovních pozicích jako referent ve státní správě, personalista, bankovní a pojišťovací pracovník nebo zaměstnanec ve všech typech podnikatelských subjektů v ekonomické sféře.

Celkově bylo k vyplnění dotazníku osloveno 101 respondentů, z toho byly 4 kusy dotazníků vyřazeny pro nekorektnost odpovědí a 6 kusů dotazníků se mi vůbec nevrátilo. Celkově tedy bylo vyhodnoceno 91 dotazníků – z toho 49 dotazníků vyplněných žáky 3. ročníků (z toho 27 žen a 22 mužů) a 42 dotazníků vyplněných žáky 4. ročníků (z toho 24 žen a 18 mužů).

Dotazník obsahující 18 otázek byl určen pro samostatné vyplnění, aby se projevila individualita a znalost finanční gramotnosti každého žáka. Otázky byly uzavřené s možnostmi odpovědí a), b), c) a d). Původní záměr byl, že dotazníky budou k vyplnění elektronicky formou „Formuláře v Google“, což se bohužel neuskutečnilo, pro odkrytí anonymity žáků při odeslání formuláře zpět e-mailem. Nakonec byly tedy dotazníky rozdány k vyplnění fyzicky v papírové podobě.

Rozdělení dotazníku bylo na část k analyzování respondenta a na část, která zjišťuje úroveň znalostí při hospodaření s penězi a znalostí finanční gramotnosti, včetně pojmosloví.

7.3 Analýza dat

K analýze bylo použito celkově 91 dotazníků s platnými a relevantními odpověďmi. Zpracování proběhlo vyhodnocením výsledných odpovědí zaznamenaných do tabulek v MS Excel. Správná odpověď je vždy zvýrazněna tučným písmem. Absolutní určení výsledků je znázorněno v tabulkách, ke kterým jsou pro přehlednější vizuální vyjádření doplněny sloupcové grafy se znázorněním v procentech zaokrouhlených na jedno desetinné místo (kde 100 % je 91 respondentů).

7.4 Vyhodnocení výzkumného šetření

Tato část obsahuje dotazník výzkumného šetření, který byl předložen respondentům 3. a 4. ročníků k vyplnění, včetně jejich odpovědí. Každá otázka má jednu správnou odpověď, která je zvýrazněna tučným písmem. Odpovědi respondentů jsou zaznamenány u každé otázky zvlášť. Data uvedená v tabulkách jsou vyjádřena absolutními čísly a data v doplňujících grafech jsou uvedena v procentech z celkového počtu respondentů s relevantními odpověďmi.

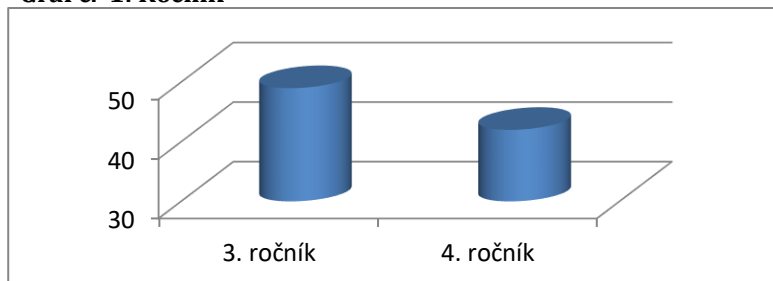
1. Ročník:

- a) Třetí
- b) Čtvrtý

Tabulka č. 1: Ročník

3. ročník	49
4. ročník	42

Graf č. 1: Ročník

Úvodní otázka ukazuje zastoupení respondentů ve třetím a čtvrtém ročníku střední školy. V absolutních číslech je to 49 žáků ve třetím ročníku a 42 žáků ve čtvrtém ročníku obchodní akademie.

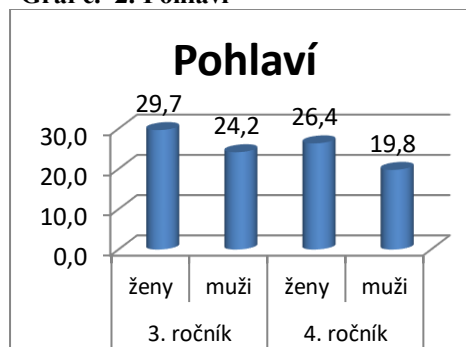
2. Pohlaví:

- a) Muž
- b) Žena

Tabulka č. 2: Pohlaví

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Pohlaví	27	22	24	18

Graf č. 2: Pohlaví

Tato otázka ukazuje zastoupení pohlaví v daných ročnících. V absolutních číslech je to ve třetím ročníku 27 žen a 22 mužů, kdežto ve čtvrtém ročníku je to 24 žen a 18 mužů. Součet absolutních čísel poukazuje na potvrzení teorie, že do posledního ročníku střední školy se nedostanou všichni žáci. Také je dle získaných dat pravděpodobný nepatrně větší zájem o studium maturitních oborů u žen nežli u mužů.

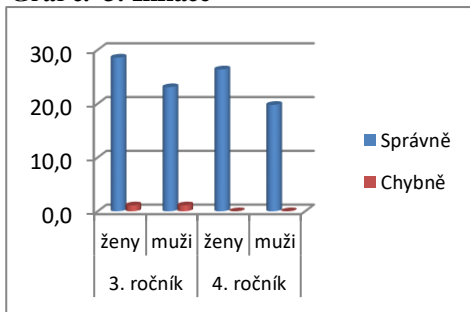
3. Co je inflace?

- a) Ztráta hodnoty peněz
- b) Zvýšení hodnoty peněz
- c) Pokles mzdy
- d) Nevím

Tabulka č. 3: Inflace

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	26	21	24	18
Chybně	1	1	0	0

Graf č. 3: Inflace

V pořadí třetí otázka ukazuje znalosti žáků na otázku „Co je to inflace?“

Ze třetího ročníku 42 žáků odpovědělo správně (z toho 26 žen a 21 mužů) a 2 žáci odpověděli chybně (z toho 1 žena a 1 muž).

Ze čtvrtého ročníku odpovědělo správně všech 24 žen a 18 mužů.

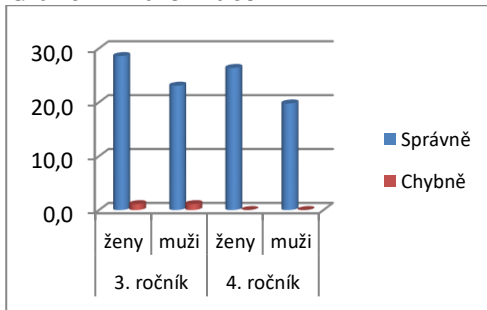
4. Co je valorizace mezd?

- a) Snížení mezd
- b) Zvýšení mezd
- c) Zdanění hrubé mzdy
- d) Nevím

Tabulka č. 4: Valorizace

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	26	20	24	17
Chybně	1	2	0	1

Graf č. 4: Valorizace

Čtvrtá otázka zjišťující význam pojmu „valorizace“ byla správně zodpovězena 46 žáky třetího ročníku (z toho 26 žen a 20 mužů), chybně odpověděli 3 žáci (z toho 1 žena a 2 muži).

Žáků čtvrtého ročníku odpovědělo správně 41 (z toho 24 žen a 17 mužů) a 1 muž odpověděl chybně.

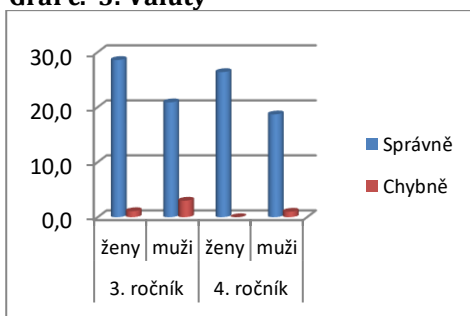
5. Co jsou valuty?

- a) Podíl akcionářů
- b) Cizí měna v hotovosti
- c) **Zahraniční měna v hotovosti i v bezhotovostní podobě**
- d) Nevím

Tabulka č. 5: Valuty

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	26	19	24	17
Chybně	1	3	0	1

Graf č. 5: Valuty

Správnou odpověď na pátou otázku v pořadí, co jsou valuty, vědělo 45 žáků ze třetího ročníku (z toho 26 žen a 19 mužů) a 4 žáci odpověděli mylně (z toho 1 žena a 3 muži).

Oproti tomu žáků čtvrtého ročníku odpovědělo správně 41 (z toho 24 žen a 17 mužů) a pouze 1 muž odpověděl špatně.

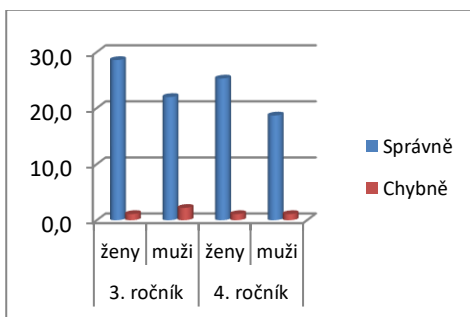
6. Jaká je reakce bank na inflaci?

- a) Snížení úrokových sazeb u úvěrů i vkladů
- b) Zvýšení úrokových sazeb u úvěrů i vkladů
- c) **Zvýšení úrokových sazeb u úvěrů a snížení úrokových sazeb u vkladů**
- d) Nevím

Tabulka č. 6: Inflace

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	26	20	23	17
Chybně	1	2	1	1

Graf č. 6: Inflace

Otázka číslo šest, týkající se reakce bank v souvislosti s inflací, byla správně zodpovězena

46 žáky ze třetího ročníku (z toho 26 žen a 20 mužů), 3 žáci uvedli chybnou odpověď (z toho 1 žena a 2 muži).

Oproti tomu žáci čtvrtého ročníku uvedli správnou odpověď ve 40 případech (z toho 23 žen a 17 mužů) a pouze 2 žáci odpověděli chybně (z toho 1 žena a 1 muž).

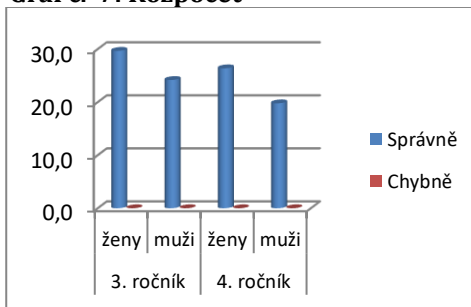
7. Co je nejdůležitější položka v rodinném rozpočtu?

- Rezerva na studium dětí
- Rezerva na dovolenou
- Rezerva na novou televizi
- Nevím

Tabulka č. 7: Rozpočet

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	27	22	24	18
Chybně	0	0	0	0

Graf č. 7: Rozpočet

Na sedmou otázku, co považují žáci za nejdůležitější položku v rodinném rozpočtu, bylo absolutně všemi 91 žáky třetího (z toho 27 ženami a 22 muži) i čtvrtého (z toho 24 ženami a 18 muži) ročníku odpovězeno správně „Rezerva na studium dětí“.

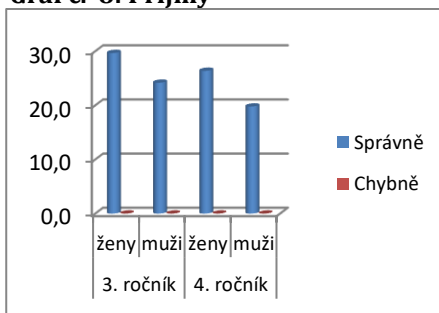
8. Pravidelnými příjmy rodinného rozpočtu jsou:

- a) Přeplatek na dani z příjmu
- b) Úroky z vkladů na spořicímu účtu a dividendy
- c) **Mzda, důchod, mateřská, rodičovský příspěvek**
- d) Nevím

Tabulka č. 8: Příjmy

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	27	22	24	18
Chybně	0	0	0	0

Graf č. 8: Příjmy

Taktéž osmá otázka byla absolutně všemi 91 žáky zodpovězena správně (z toho 27 žen a 22 mužů ze třetího ročníku a 24 žen a 18 mužů ze čtvrtého ročníku), že pravidelnými příjmy rodinného rozpočtu jsou „Mzda, důchod, mateřská a rodičovský příspěvek“.

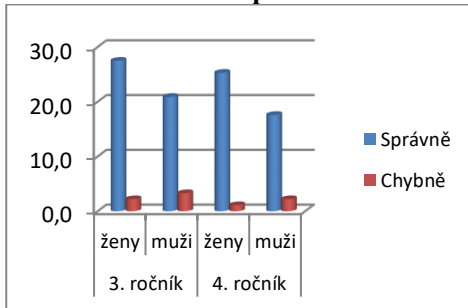
9. Na jaké účely lze použít peníze ze stavebního spoření?

- a) Na cokoli chci
- b) **Pouze na koupi pozemku k výstavbě, bytu, domu nebo k jejich rekonstrukci**
- c) Pouze nemovitost
- d) Nevím

Tabulka č. 9: Stavební spoření

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	25	19	23	16
Chybně	2	3	1	2

Graf č. 9: Stavební spoření

Na otázku číslo devět, ohledně použití peněz ze stavebního spoření, odpovědělo správně 44 žáků třetího ročníku (z toho 25 žen a 19 mužů), že tyto peníze lze použít „Pouze na koupi pozemku k výstavbě, bytu, domu nebo k jejich rekonstrukci“ a 5 žáků (z toho 2 ženy a 3 muži) odpovědělo chybně.

Ze čtvrtého ročníku správně odpovědělo 39 žáků (z toho 23 žen a 16 mužů) a 3 žáci odpověděli chybně (z toho 1 žena a 2 muži).

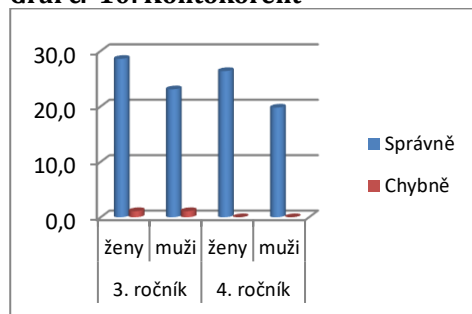
10. Co je kontokorent?

- a) Úvěr uzavřený přes internet
- b) Pohledávka za nesplacené dluhy vymáhací agentury
- c) **Čerpání finančních prostředků nad rámec vlastních financí z běžného účtu**
- d) Nevím

Tabulka č. 10: Kontokorent

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	26	21	24	18
Chybně	1	1	0	0

Graf č. 10: Kontokorent

Desátá otázka v pořadí zjišťuje znalost pojmu kontokorent. Správně odpovědělo 47 žáků ze třetího ročníku (z toho 26 žen a 21 mužů), chybně odpověděli 2 žáci (z toho 1 žena a 1 muž). Ze čtvrtého ročníku odpovědělo na otázku správně všech 42 žáků (z toho 24 žen a 18 mužů).

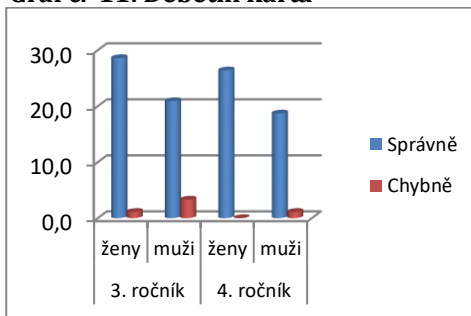
11. K čemu slouží debetní karta:

- a) Umožňuje přečerpání stavu vlastních finančních prostředků na běžném účtu
- b) Je pevně svázána s běžným účtem a jeho disponibilním zůstatkem**
- c) Umožňuje nákup na úvěr (debet)
- d) Nevím

Tabulka č. 11: Debetní karta

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	26	19	24	17
Chybně	1	3	0	1

Graf č. 11: Debetní karta

Na jedenáctou otázku ohledně podstaty debetní karty bylo správně odpovězeno 45 žáky třetího ročníku (z toho 26 žen a 19 mužů) a chybnou odpověď uvedli 4 žáci (z toho 1 žena a 3 muži). Ze čtvrtého ročníku uvedlo správnou odpověď 41 žáků (z toho 24 žen a 17 mužů) a 1 muž odpověděl chybně.

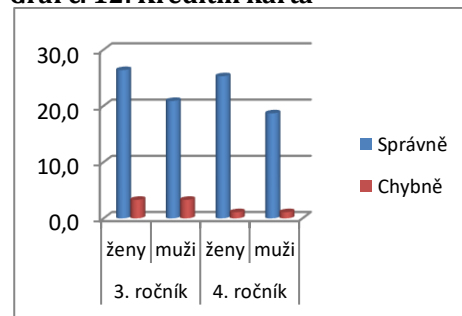
12. K čemu slouží kreditní karta?

- a) Je spojena s úvěrem, který držitel karty může čerpat a postupně splácet**
- b) Je to karta, ze které lze zdarma čerpat finanční prostředky
- c) Je to karta, ze které držitel čerpá vlastní finanční prostředky z běžného účtu
- d) Nevím

Tabulka č. 12: Kreditní karta

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	24	19	23	17
Chybně	3	3	1	1

Graf č. 12: Kreditní karta

V pořadí dvanáctou otázkou, která se ptá na princip kreditní karty, odpovědělo správně 43 žáků ze třetího ročníku (z toho 24 žen a 19 mužů) a chybnou odpověď uvedlo 6 žáků (z toho 3 ženy a 3 muži).

Z ročníku čtvrtého uvedlo správnou odpověď 40 žáků (z toho 23 žen a 17 mužů) a 2 žáci uvedli odpověď chybnou (z toho 1 žena a 1 muž).

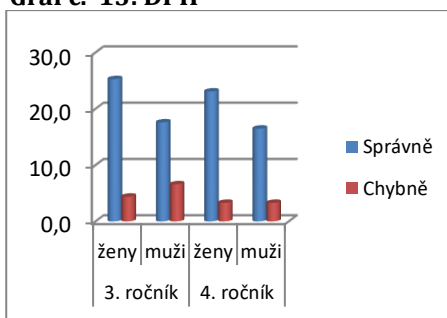
13. Jaký je počet aktuálních sazeb DPH v České republice

- a) Jedna (21 %)
- b) Dvě (15 % a 21 %)
- c) **Tři (10 %, 15 % a 21 %)**
- d) Nevím

Tabulka č. 13: DPH

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	23	16	21	15
Chybně	4	6	3	3

Graf č. 13: DPH

Otázka číslo třináct byla správně zodpovězena 39 žáky třetího ročníku (z toho 23 žen a 16 mužů) a chybně odpovědělo 10 žáků (z toho 4 ženy a 6 mužů). Ze čtvrtého ročníku odpovědělo správně 36 žáků (z toho 21 žen a 15 mužů) a chybné odpovědi uvedlo 6 žáků (z toho 3 ženy a 3 muži).

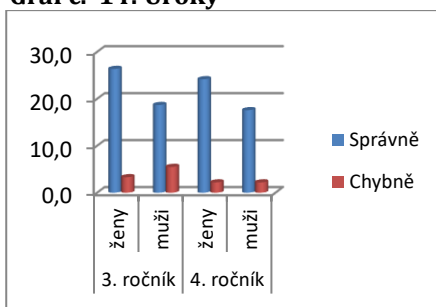
14. Jaká je forma odvodu daně z připsaných úroků fyzické osoby na spořicímu účtu?

- a) Připsané úroky se nezdaňují
- b) Daň z připsaných úroků odvádí vlastník spořicího účtu
- c) **Připsané úroky jsou již automaticky zdaněné bankou**
- d) Nevím

Tabulka č. 14: Úroky

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	24	17	22	16
Chybně	3	5	2	2

Graf č. 14: Úroky

Čtrnáctá otázka týkající se připsaných úroků ze spořicíh účtů, byla správně zodpovězena 41 žáky třetího ročníku (z toho 24 žen a 17 mužů) a chybně 8 žáky (z toho 3 ženy a 5 mužů). Žáků čtvrtého ročníku odpovědělo správně 38 (z toho 22 žen a 16 mužů) a mylně odpověděli 4 žáci (z toho 2 ženy a 2 muži).

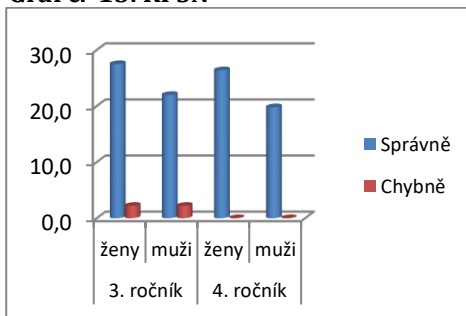
15. Co je to RPSN?

- Výše poplatku za poskytnutý úvěr
- Procentní sazba vyjadřující roční úrokovou sazbu a poplatky spojené s úvěrem**
- Procentní vyjádření výhodnosti daného úvěru na finančním trhu
- Nevím

Tabulka č. 15: RPSN

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	25	20	24	18
Chybně	2	2	0	0

Graf č. 15: RPSN

Na patnáctou otázku „Co je to RPSN?“ odpovědělo správně 46 žáků třetího ročníku (z toho 25 žen a 20 mužů) a chybně 4 žáci (z toho 2 ženy a 2 muži).

Bez výjimky 42 žáků čtvrtého ročníku zvolilo správnou odpověď.

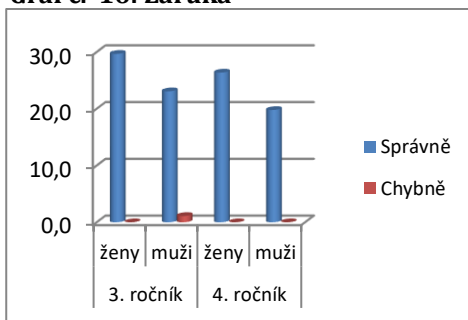
16. Klasická záruční doba je:

- a) Do roka od zakoupení
- b) Do dvou let od zakoupení**
- c) Do sedmi let od zakoupení
- d) Nevím

Tabulka č. 16: Záruka

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	27	21	24	18
Chybně	0	1	0	0

Graf č. 16: Záruka

Správně odpovědělo 48 žáků ze třetího ročníku (z toho 27 žen a 21 mužů) a chybně odpověděl 1 muž.

Ze čtvrtého ročníku odpovědělo na otázku správně všech 42 žáků (z toho 24 žen a 18 mužů).

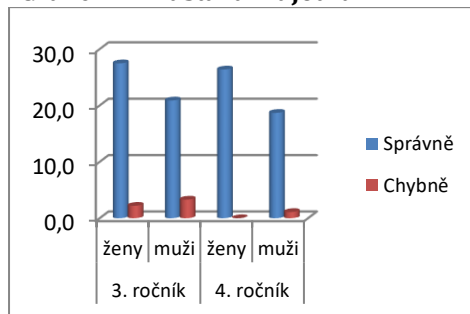
17. Co hrozí dlužníkovi, že se stane s jeho majetkem určeným jako zástava věřiteli, při nesplácení závazků?

- a) Zastavený majetek může zabavit exekutor
- b) Věřitel se automaticky stane novým vlastníkem daného majetku
- c) Zastavený majetek může být prodán ve veřejné dražbě**
- d) Nevím

Tabulka č. 17: Zástava majetku

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	25	19	24	17
Chybně	2	3	0	1

Graf č. 17: Zástava majetku

Na sedmnáctou otázku týkající se rizik spojených s dluhy bylo správně odpovězeno 44 žáky třetího ročníku (z toho 25 žen a 19 mužů), chybnou odpověď uvedlo 5 žáků (z toho 2 ženy a 3 muži).

Ze čtvrtého ročníku uvedlo správnou odpověď 41 žáků (z toho 24 žen a 17 mužů), 1 muž odpověděl chybně.

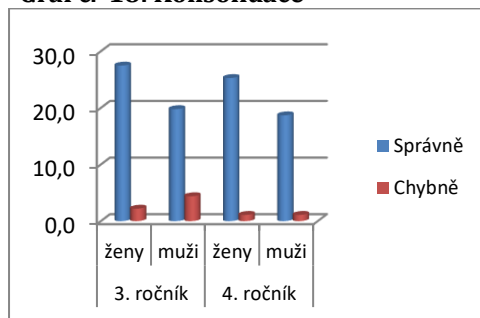
18. Co znamená konsolidace dluhů?

- a) Sloučení více dluhů do jednoho a splácení jednomu věřiteli
- b) Rozdělení dluhu mezi více věřitelů
- c) Sjednání nového splátkového kalendáře
- d) Nevím

Tabulka č. 18: Konsolidace

	3. ročník		4. ročník	
	ženy	muži	ženy	muži
Správně	25	18	23	17
Chybně	2	4	1	1

Graf č. 18: Konsolidace

Správnou odpověď na poslední osmnáctou otázku, týkající konsolidace dluhů uvedlo ze třetího ročníku 43 žáků (z toho 25 žen a 18 mužů) a 6 žáků odpovědělo mylně (z toho 2 ženy a 4 muži).

Žáků čtvrtého ročníku odpovědělo správně 40 (z toho 23 žen a 17 mužů) a 2 žáci odpověděli chybně (z toho 1 žena a 1 muž).

7.5 Výsledek výzkumného šetření

VP1: Ženy jsou finančně zodpovědnější než muži.

Podle výsledných dat získaných výzkumným šetřením je tento výzkumný předpoklad potvrzen. Pro potvrzení tohoto výzkumného předpokladu byla důležitá vyšší úspěšnost žen u odpovědí na otázky ve výzkumném šetření, což výsledná data dokazují. Ženy z obou dvou ročníků byly znalejší v pojmosloví i v praktických otázkách v oblasti financí. Tento fakt také potvrzuje, že žáci v adolescentním věku již přijímají určitou zodpovědnost k životu, které by v každém případě mohlo být podpořeno výukou finanční gramotnosti aplikací v dalších předmětech, které by zaujaly a motivovaly k většímu zájmu o znalost finanční gramotnosti i muže. Pravděpodobnost zaujetí mužů v tomto směru by mohla být zapojením výuky finanční gramotnosti v předmětech technického zaměření nebo informatiky, která je mužům ve většině případů bližší nežli ženám.

VP2: Úroveň znalostí ekonomických pojmů žáků čtvrtých ročníků je vyšší než žáků třetích ročníků

Druhý výzkumný předpoklad byl taktéž na základě výzkumného šetření potvrzen. S největší pravděpodobností je zde velkým činitelem rozdíl právě v posuzovaných ročnících, kdy žáci čtvrtých ročníků mají v rámci výuky probráno více látek z oblasti financí než prozatím žáci ročníků třetích. I zde se potvrzuje teorie, že žáci v adolescentním věku již přijímají určitou zodpovědnost k životu, avšak jejich nasměrování k opravdové zodpovědnosti při samostatném hospodaření s vlastními financemi, by bylo dobré podporovat a stimulovat výukou již v ranějším věku, aby žáci v době samostatného hospodaření již měli správné návyky osvojené a zažité, a tudíž by byla menší pravděpodobnost jejich budoucích problémů se zadlužováním a případnou chudobou až bídou.

8 Závěry a doporučení

Finanční gramotnost je nezbytný životní um, který potřebuje každý z nás, aby se dokázal vypořádat se zvyšujícími se složitostmi na finančním trhu. Každý z nás by měl dokázat odolat nátlaku a finančním rizikům. Finanční gramotnost ovlivňuje spousta různých aspektů a je dnes globálně uznávaným důležitým prvkem, přispívajícím k finanční a ekonomické stabilitě světa.

Již od raného věku s penězi přicházíme do styku, a tudíž bychom měli vést děti k pochopení jejich funkce a k zodpovědnému hospodaření s nimi už doma, protože rodina je prvním sociálním prostředím, jehož zvyky si děti osvojují a napodobují je. Samozřejmě se zde může vyskytnout úskalí s ohledem na různá sociální prostředí, finanční situaci rodiny nebo zapojováním dětí do těchto rodinných záležitostí.

Proto je správné, že je finanční vzdělávání začleněno do rámcových vzdělávacích programů, již od základního vzdělávání, a nejen na školách ekonomicky zaměřených. Učí děti, jak se pohybovat a chovat v dnešním světě peněz a finančních produktů. Cílem tohoto vzdělávání k finanční gramotnosti je orientace v tomto světě a umění používání peněz v běžných životních situacích, odhad a kontrola vydaných a vrácených peněz při nákupu, dovednost vysvětlit důvody proč si spořit, sestavit rodinný rozpočet a jak si bezpečně půjčovat a splácet dluhy. Žáci by se měli dokázat vyznat v množství nabízených finančních produktů, zhodnotit jejich výhodnost a potřebu a dokázat se bránit předlužení. Prevence zadlužení a mnohdy následného předlužení je velmi důležitá, především pro žáky, kteří mají takovýto názorný příklad v podobě rodičů, a není tak vyloučeno, že by bez znalosti prevence této problematiky nepovažovali stejná řešení při finanční tísní jako jejich rodiče za běžné a normální.

Nejdůležitější je neustálý rozvoj ekonomického myšlení spojeného s logikou, a díky dostatku materiálů ve formě vhodných učebnic, knih, metodických pokynů, finančních časopisů a webů k tomu určených, je to i reálné.

9 Seznam použité literatury

Literatura

- [1] CARR, Allen. Snadná cesta k životu bez dluhů. Přeložil Simona ZVĚŘINOVÁ, přeložil Milan JÁRA, přeložil Zdeněk HARTMANN. Praha: Jaro, [2017]. ISBN-978-80-906783-0-9
- [2] Dluhová problematika: informační brožura. Plzeň: Občanská poradna, c2007. ISBN 978-80-86961-28-6.
- [3] HILL, Napoleon. Myšlením k bohatství. Praha: Pragma, 1990. ISBN-80-85213-00-1.
- [4] HILL, Napoleon a Patricia G. HORAN. Klíč k bohatství: tajemství, které vám pomůže vydělat velké peníze. Praha: Práh, 2010. ISBN 978-80-7252-308-5.
- [5] JEŽEK, Martin. Jak vyzrát na exekuce. Brno: BizBooks, 2013. ISBN 978-80-265-0070-4.
- [6] KAŠOVÁ, Jitka a Lukáš ISTENČIN. Výchova k finanční gramotnosti: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Plzeň: Fraus, 2012. ISBN-978-80-7238-107-4.
- [7] KIYOSAKI, Robert T. a Sharon L. LECHTER. Bohatý táta, chudý táta: co bohatí učí svoje děti a chudí a střední vrstvy ne. Hodkovičky: Pragma, 2001. ISBN-807-205-822-3.
- [8] KORTUSOVÁ, Zuzana. Naše dluhy a jejich dopady: následky nepromyšlených půjček. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, z.ú., [2017]. Průvodce spotřebitele. ISBN 978-80-87719-48-0.
- [9] KRÁLOVÁ, Lenka. Krotitelé dluhů: průvodce vaším rodinným rozpočtem. Praha: Plot, 2009. ISBN-978-80-7428-017-7.
- [10] MASON, Paul. Peníze nerostou na stromech!. České vyd. Ilustroval Mike GORDON. Říčany u Prahy: Junior, c2013. ISBN-978-80-7267-515-9.
- [11] NACHER, Patrik. Konec finančních negramotů v Čechách, aneb, Staré pravdy nerezaví: příslovími, přirovnáními, pořekadly, rčeními, lidovými moudry a citáty k větší finanční gramotnosti a sebevědomí, aneb, co nám teta Kateřina

- neřekla. Vydání druhé. Ilustroval Martin ZACH. Praha: Plot, 2017. ISBN-978-80-7428-311-6.
- [12] NAVRÁTILOVÁ, Petra. Finanční gramotnost: učebnice učitele. Kralice na Hané: Computer Media, 2012. ISBN 978-80-7402-107-7.
- [13] NOVESKÝ, Ivan, BALABÁN, Zdeněk, ed. Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. Praha: COFET, c2009. ISBN-978-80-254-4207-4.
- [14] PELIKÁN, Martin. Zajištění a utvrzení dluhu v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 9788075521927.
- [15] SCHELLEOVÁ, Ilona. Jak vymáhat dluhy právní cestou: exekuce a její nové možnosti. Praha: Computer Press, 2002. Právní rady. ISBN 80-7226-607-1.
- [16] SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ. Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia: výchova k občanství: stát a hospodářství. Praha: Scientia, 2008. ISBN-978-80-86960-40-1.
- [17] SMRČKA, Luboš. Osobní a rodinné finance: (svět rodinných financí - jak spořit a rozmnožovat majetek). Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-41-2.
- [18] SMRČKA, Luboš. Rodinný rozpočet a společnost spotřeby: (staronový pohled na osobní finance a bohatství). Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-78-8.
- [19] SUTTON, Garrett. Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získejte dobrý kredit. Hodkovičky [Praha]: Pragma, c2010. Poradci bohatého táty. ISBN 978-80-7349-129-1.
- [20] SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL. Osobní finance: řízení financí pro každého. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4832-0.
- [21] VRBKOVÁ, Lucie. Už nikdy dlužníkem: pro všechny, kteří si půjčili, půjčují a hodlají si půjčit peníze. 3. vyd. Praha: COFET, 2009. ISBN 978-80-904396-0-3.

Elektronické zdroje

- [22] Abeceda peněz | Česká spořitelna. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © Česká spořitelna, a. s. Všechna práva vyhrazena. [cit. 12.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/page/abecedapenez>
- [23] Citáty o penězích (696 citátů) | Citáty slavných osobností. Citáty slavných osobností: Největší sbírka citátů, myšlenek a aforismů [online]. Dostupné z: <https://citaty.net/citaty-o-penezich/>
- [24] MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 12.04.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>.
- [25] Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?. Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat? [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 12.04.2020]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/?app=poradny&typ=kraj>.
- [26] Právní předpisy. Úvodní stránka [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/pravni-predpisy/>

10 Přílohy

Dotazník pro výzkumné šetření předložený žákům.

Dobrý den,

jmenuji se Kristýna Posejpalová a studuji Pedagogickou fakultu Univerzity Hradec Králové, obor Učitelství praktického vyučování pro střední školy a jako téma bakalářské práce jsem si zvolila „Finanční gramotnost žáků středních škol“.

Tímto Vás prosím o samostatné vyplnění anonymního dotazníku s otázkami na dané téma. Cílem je zjištění úrovně znalostí finanční gramotnosti žáků třetích a čtvrtých ročníků na Obchodní akademii. Výsledek dotazníkového šetření bude použit výhradně pro mé studijní účely a případně pro zkvalitnění výuky finanční gramotnosti.

Poznámka: U předložených otázek je vždy jen jedna správná odpověď.

1. Ročník:
  - a) Třetí
  - b) Čtvrtý

2. Pohlaví:
  - a) Žena
  - b) Muž

3. Co je inflace?
  - a) Ztráta hodnoty peněz
  - b) Zvýšení hodnoty peněz
  - c) Pokles mzdy
  - d) Nevím

4. Co je valorizace?
  - a) Snížení mezd
  - b) Zvýšení mezd
  - c) Zdanění hrubé mzdy
  - d) Nevím

5. Co jsou valuty?
  - a) Podíl akcionářů
  - b) Cizí měna v hotovosti
  - c) Zahraniční měna v hotovosti i v bezhotovostní podobě
  - d) Nevím

6. Jaká je reakce bank na inflaci?
- a) Snížení úrokových sazeb u úvěrů i vkladů
  - b) Zvýšení úrokových sazeb u úvěrů i vkladů
  - c) Zvýšení úrokových sazeb u úvěrů a snížení úrokových sazeb u vkladů
  - d) Nevím
7. Co je nejdůležitější v rodinném rozpočtu?
- a) Rezerva na studium dětí
  - b) Rezerva na dovolenou
  - c) Rezerva na novou televizi
  - d) Nevím
8. Pravidelnými příjmy rodinného rozpočtu jsou:
- a) Přelatek na dani z příjmu
  - b) Úroky z vkladů na spořicímu účtu a dividendy
  - c) Mzda, důchod, mateřská, rodičovský příspěvek
  - d) Nevím
9. Na jaké účely lze použít peníze ze stavebního spoření?
- a) Na cokoli chci
  - b) Pouze na koupi pozemku k výstavbě, bytu, domu nebo k jejich rekonstrukci
  - c) Pouze nemovitost
  - d) Nevím
10. Co je kontokorent?
- a) Úvěr uzavřený přes internet
  - b) Pohledávka za nesplacené dluhy vymáhací agentury
  - c) Čerpání finančních prostředků nad rámec vlastních financí z běžného účtu
  - d) Nevím
11. K čemu slouží debetní karta:
- a) Umožňuje přečerpání stavu vlastních finančních prostředků na běžném účtu
  - b) Je pevně svázána s běžným účtem a jeho disponibilním zůstatkem
  - c) Umožňuje nákup na úvěr (debet)
  - d) Nevím
12. K čemu slouží kreditní karta?
- a) Je spojena s úvěrem, který držitel karty může čerpat a postupně splácet
  - b) Je to karta, ze které lze zdarma čerpat finanční prostředky
  - c) Je to karta, ze které držitel čerpá vlastní finanční prostředky z běžného účtu
  - d) Nevím
13. Jaký je počet aktuálních sazeb DPH v České republice
- a) Jedna (21 %)
  - b) Dvě (15 % a 21 %)
  - c) Tři (10 %, 15 % a 21 %)
  - d) Nevím

14. Jaká je forma odvodu daně z připsaných úroků fyzické osoby na spořicí účet?
- Připsaných úroků se nezdaňují
  - Daň z připsaných úroků odvádí vlastník spořicího účtu
  - Připsané úroky jsou již automaticky zdaněné bankou
  - Nevím
15. Co je to RPSN?
- Výše poplatku za poskytnutý úvěr
  - Procentní sazba vyjadřující roční úrokovou sazbu a poplatky spojené s úvěrem
  - Procentní vyjádření výhodnosti daného úvěru na finančním trhu
  - Nevím
16. Klasická záruční doba je:
- Do roka od zakoupení
  - Do dvou let od zakoupení
  - Do sedmi let od zakoupení
  - Nevím
17. Co hrozí dlužníkovi, že se stane s jeho majetkem určeným jako zástava věřiteli, při nesplácení závazků?
- Zastavený majetek může zabavit exekutor
  - Věřitel se automaticky stane novým vlastníkem daného majetku
  - Zastavený majetek může být prodán ve veřejné dražbě
  - Nevím
18. Co znamená konsolidace dluhů?
- Sloučení více dluhů do jednoho a splácení jednomu věřiteli
  - Rozdělení dluhu mezi více věřitelů
  - Sjednání nového splátkového kalendáře
  - Nevím

Děkuji za Váš čas a ochotu.

Kristýna Posejpalová